

Finding Meaning in the Mundane: Torah Perspectives on Vacationing and Summer Relaxation

(1) אגרות משה – יורה דעה, חלק ג, סימן עא (ר' משה פיינשטיין זצ"ל)
והנה במדינתנו מרוב הברכה שנתן השי"ת יש רצון ותאוה גדולה להנאות עוה"ז בכל התענוגים שקורין לזה **גוד טיים** שגם זה דבר המקלקל את האדם מאד שמרגיל את יצרו להתאות לדברים שאין צורך בהם ומשחית את מדותיו עד שנהפך לחיה רעה, ומתחלה מבקש לתאותיו איזה דבר היתר מרומה וכשאי אפשר לא ימנע אף באיסור...

(2) צו וזרוז – אות ט (ר' קלונמוס קלמיש שפירא זי"ע הי"ד)
נפש האדם אוהבת להתרגש, לא על שמחה לבדה רק גם סתם להתרגש אוהבת היא. אף להתרגש בעצב ובכ"י רוצה היא. אוהב האיש לראות מראות איומיה ולשמוע מעשיות נוראות עד כדי לבכות כדי להתרגש על ידן. **חוק וצורך הנפש היא כשאר חקותי וצרכיותי. לכן רק האיש המשלים חקה זאת בעבודה ובהתרגשות התורה להתפלה, שומר נפשו. משא"כ מי שעבודת קדשו בלא התרגשות היא, או שתבקש לה הנפש התרגשיות אחרות זולות אף של עבירה להשלים חקה, או שסוף כל סוף תחלה אחת ממחלות הנפש, מחוסר אחת מצרכיותי.**

(3) דברים [פרשת ראה] - פרק יא, פסוק כו
רְאֵה, אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם: בְּרָכָה וּקְלָלָה.

(4) ספורנו (שם)
הביטה וראה שלא יהיה ענייך על אופן בינוני כמו שהוא המנהג בשאר האומות, כי אמנם "אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" והן שני הקצוות, כי "הברכה" היא הצלחה יותר מן המספיק, על דרך היותר טוב, "והקללה" היא מאירה מחסרת שלא יושג המספיק, ושניהם "לפניכם" להשיג כפי מה שתבחרו.

(5) פרקי אבות – פרק ב, משנה טו-טז
רבי טרפון אומר היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים והשכר הרבה **ובעל הבית דוחק**: הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה, אם למדת תורה הרבה נותנים לך שכר הרבה ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא:

(6) רמב"ם – הלכות דעות, פרק א, הלכה ד (וע"ע שמונה פרקים – פרק ד [ברפואות חולי הנפש])
הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם, והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו. **לפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית כדי שיהא שלם בגופו...** ודרך זו היא דרך החכמים, כל אדם שדעותיו דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם.

(7) מצח אהרן¹ – תולדות המהביר בסוף הספר (ר' אהרן וואלקין זצ"ל הי"ד)
ואם לפעמים נכנס בדברים עם אחד, היה זה רק בכדי להפסיק בין עניו לעניו, להניח הדעת והמה, כעומד לפוש מעמלה של תורה. **ושמעתי ממנו בשם רבנו הגר"א מוילנה, לבאר הא דשנו ומנו חכמים (אבות ו, ו) לאחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם ב"מיעוט שיחה", שזה אינו בשלילה, כפי המובן הפשוט, כלומר שימעט בשיחה לגמרי, מבלי להוציא אף דבור מפיו, רק הכונה להיפך בחיוב, היינו לחייב מיעוט שיחה, שאם ילמוד אדם הרבה בלי הפסק דעתו תתבלבל עליו, וע"כ בכדי לאוקמי גירסא, צורך הוא מזמן לזמן לשיחה קלה. ובזה פרשתי בדרך צחות מאמרם ז"ל (סוכה דף כא) שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד – היינו שהלימוד צריך וזקוק לשיחת חולין מעטה בכדי להרחיב ולהצהיל את הדעת.**

(8) תהלים – פרק קה, פסוק ב (ע"פ ספר חפץ חיים עה"ת, הערות מעשה למלך עמ' קצג)
שִׁירֵי לֹא זָמְרוּ לֹא שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו.

(9) במדבר [פרשת נשא] – פרק ה, פסוקים ו-ז
ו דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִישׁ אִוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֵדָם, לְמַעַל מַעַל בְּדִ; וְאִשְׁמָה הִנְפֹשׁ הָהוּא. ז' וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ, וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, וְחִמַּשְׁתּוּ יוֹסֵף עָלָיו; וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ.

¹ דרושים למועדי השנה ולעיתים מזומנים

10) ליקוטי הרי"ם – פרשת נשא, עמ' שדמ" (ר' יצחק מאיר מגור זי"ע)

מפרשה זו נלמד דין תשובה (עי' ברמב"ם ריש הל' תשובה) ואין מובן למה נכתב רק איסור גזילה? אולם כי איתא בש"ס ברכות (לה.) כתיב "לה' הארץ כו" (תהלים כד, א) וכתוב "והארץ נתן לבני אדם כו" (שם קמו, מז), כאן קודם ברכה כו', והיינו שכשמברכין ומכיר טובה ויודע שהכל נעשה מהשי"ת, נעשה של האדם, ומקודם הוא לד', וממילא האדם שחוטא איזה חטא נקרא קודם ברכה, שאילו היה זה ברור אצלו שהכל מהשי"ת ואין אדם נוקף אצבעו כו' (חולין ז:): לא היה חוטא, וממילא לזה האדם לא ניתן הארץ והוא מועל, כמו שכתוב בש"ס ברכות הנ"ל, ונכלל בפסוק זה כל איסורים.

11) במדבר [פרשת בהעלותך] – פרק ט, פסוק יח-כג

יח על פי ד' יסעו בני ישראל, ועל פי ד' יחנו: כל ימי אשר ישכון הענן על המשכן יחנו. **יט ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים, ושמרו בני ישראל את משמרת ד' ולא יסעו. כ ויש אשר יהיה הענן, ימים מספר על המשכן; על פי ד' יחנו, ועל פי ד' יסעו. כא ויש אשר יהיה הענן, מערב עד בקר, ונעלה הענן בבקר ונסעו; או יומם ולילה, ונעלה הענן ונסעו. כב או ימים או חדש או ימים, בהאריך הענן על המשכן לשכון עליו, יחנו בני ישראל, ולא יסעו; ובהעלתו יסעו. כג על פי ד' יחנו, ועל פי ד' יסעו:** את משמרת ד' שמרו, על פי ד' ביד משה.

12) של"ה הקדוש – פרשת בהעלותך, תורה אור, אות ה

...וכן למסע המחנות יתעוררו כדי שעל פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו. באופן שבשבתם בביתם בכל האופנים, ובלכתם בדרך, הכל יהיה הדבקות בו יתברך בהליכתם ובחזרתם. על כן כתיב בכפל (שם שם, יח) 'על פי ה' יסעו [בני ישראל] ועל פי ה' יחנו', והדר כתיב (שם שם, כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', מקיש החניה לנסיעה והנסיעה להחניה.

13) הדרש והעיון – פרשת צו, מאמר מז (ר' אהרן לעווין זצ"ל הי"ד, אב"ד רישא)

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". עיין ירושלמי יומא פ"ד ה"ו: "לא תכבה" – אף במסעות. ונראה דבמאמר הזה צפון גם רמז נכבד ותוכחת מוסר. הן הנסיון יורנו, אשר בהיות האדם בביתו אינו עלול כ"כ לחטא, ואם גם יסיתנו יצרו לעשות דבר פשע, יתגבר עליו ולא ישמע לו. וזה כי בהיותו בביתו במקום מגורו, הנהו מוקף תמיד מקהל יודעים ומכירים אשר ידקדקו אחריו, וכל אשר הוא עושה עומד תחת שבת הבקורת, ולכן ירא הוא לעשות דבר אשר לא יעשה, למען לא ילגלו אחריו ויהי לבוז. אמנם אימתי עלול האדם לחטא? אימתי ימצא יצרו הרע כר נרחב להסית ולהדיחו? בהיות האדם הרחק מביתו, במקום נכרי אשר לא ידעו איש, אז יפתנו יצרו, כי עתה כבר יוכל לעשות את אשר לבו חפץ, אחרי אשר נסתרה דרכו, ואין איש אשר ידע מעשיו ותהלוכותיו, ובשובו הביתה ישיב ויתלבש באדרת היראה למען כחש, כאשר הי' מתחלה, ועל פני כי העם יכבד גם להלאה באין מגרעת.

14) דברים [פרשת ואתחנן] – פרק ד, פסוק ד (ע"פ אור החיים הקדוש)

וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּדִ' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים פְּלִקֶם הַיּוֹם.

15) עקבי ישראל – פרשת פנחס, עמ' קנד (ר' ישראל יעקב לובצנסקי זצ"ל הי"ד²)

בנות צלפחד תבעו גשמיות, והתורה מהללתם ומשבחתם שהקב"ה הסכים להם וזכו שפרשת נחלות נתנת על פיהן. וקרה שתבע רוחניות הביא פורענות חמורה על עצמו, על עדתו, אלא דהכל תלוי בפנימיות נפשו אם מסור הוא לדרך ה' וכוונתו למען כבוד שמים, או שבא למלאות רצון עצמו, ורק ע"י לימוד המוסר יש להגיע להבחנה זו.

16) בני יששכר – מאמרי חודש תמוז-אב, מאמר א (ר' צבי אלימלך מדינוב זי"ע)

(ב) בספר יצירה [פ"ה] המליך אות ח' בראיה, וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם סרטן בעולם, ותמוז בשנה, ויד ימין בנפש זכר ונקבה. ג) הנה תתבונן עפ"י ספר יצירה הנ"ל, חוש הראיה בנפש הוא נגד חדש תמוז בשנה... והנה תמצא בסיפור השבטים לדגליהם, יהודה יששכר זבולון נגד ניסן אייר סיון דגל א', דגל ב' ראובן שמעון גד, הנה ראובן נגד תמוז שהוא חדש חוש הראיה, על כן אמרה לאה בלידת ראובן לשון ראיה "כִּי רָאָה ד' בְּעֵינָי" [בראשית כט לב]...

17) מסכת ברכות דף ז:

"ראובן" - אמר רבי אלעזר: אמרה לאה: ראו מה בין בני לבן חמי...

² ועי' בשפת אמת - פרשת נח (תרל"א), ופרשת נשא (תרל"א), וכן באמרי אמת - פרשת תצוה (תרצ"א), ופרשת נשא (תרע"ט), ופרשת ויקרא (תר"ע).

³ חתנו של מרן הסבא מנובהרדוק זצ"ל ומשיגה דישיבת ברנוביץ, נעקד על קידוש ה'